

ПРИВАТНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«ФІНАНСОВО-ПРАВОВИЙ КОЛЕДЖ»

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«ТЕОРІЯ ПРАВА»

для студентів

галузь знань **08 «Право»**
спеціальність **081 «Право»**
освітній рівень **фаховий молодший бакалавр**
освітня програма **«Право»**
вид дисципліни **обов'язкова**

Форма навчання	денна
Навчальний рік	2020/2022
Семестри	перший, другий
Кількість кредитів ECTS	десять
Мова викладання, навчання та оцінювання	українська
Форма заключного контролю	іспит

Викладачі: Кравченко М.Г.

Пролонговано:
на 20__/20__ н.р. _____ (_____) «__» 20__ р.
(підпис, ПІБ, дата)
на 20__/20__ н.р. _____ (_____) «__» 20__ р.
(підпис, ПІБ, дата)

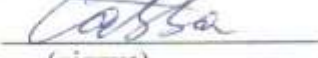
КИЇВ – 2021

Розробники:

Кравченко Михайло Георгійович, доктор юридичних наук, викладач кафедри правознавства.

Схвалено науково-методичною комісією Фінансово-правового коледжу

Протокол № 1 від «26» серпня 2021 року

Голова науково-методичної комісії (Владислава Савенкова)
(підпис)

ВСТУП

1. 1. Мета дисципліни:

- набути знання про сутність державно-правових категорій, їх функціональне призначення та структурну побудову;
- забезпечити уявлення про місце держави і права в суспільстві, їх природу та значення у забезпеченні природних прав людини;
- виробити вміння самостійного юридичного мислення, прийняття юридично-значущих рішень та аналізу можливих шляхів розвитку і удосконалення державно-правових інституцій;
- сприяння правовому та патріотичному вихованню студентської молоді.

2. Попередні вимоги до опанування навчальної дисципліни (для другого семестру навчання):

- 1) успішне опанування знань про предмет науки, поняття та види юридичних наук, місце кожної з юридичних наук в системі правових знань;
- 2) опанування проблем юридичної методології, її складу, ролі підходів, принципів та методів для формування об'єктивних знань про державу і право.
- 3) формування навичок аналітичного мислення та можливості формування власних уявлень про державно-правові категорії.

3. Анотація навчальної дисципліни. В процесі вивчення дисципліни розкриваються наступні питання: а) аналіз сутності держави через характеристику існуючих підходів до її визначення; б) дослідження причин і факторів, спричинили необхідність формування держави та її виникнення як результату розвитку суспільства; в) аналіз функцій та формального виразу держави, обґрунтування поняття держави та визначення залежності її розуміння від існуючих теорій держави; г) уявлення про механізм держави, його структуру та принципи функціонування; д) вивчення шляхів вдосконалення держави через характеристику соціальної правової держави та громадянського суспільства; е) характеристика права як історичного явища та шляхів його формування; є) дослідження напрямків та шкіл сучасного праворозуміння та формування уявлень про поняття, принципи та функції права; ж) системна характеристика джерел права та система права як внутрішня його характеристика; з) поняття, ознаки, види та структурна характеристика; суб'єкти, зміст та значення правовідносин; юридичні факти; і) норма права та її співвідношення з іншими засобами соціального регулювання; к) форми реалізації права, особливості правозастосування; л) тлумачення норм права, його способи та різновиди; м) законність, правопорядок, правосвідомість; їх форми та функції; н) юридична відповідальність та протиправна поведінка.

4. Завдання вивчення дисципліни: знати та розуміти уявлення про сутність, природу, функції держави і права, їх місце в системі суспільних відносин; бути спроможними обґрунтувати наступність та еволюційність уявлень про державу і право; вміти опрацьовувати джерела та наукові публікації; визначати роль різноманітних джерел права в регулюванні суспільних відносин; аналізувати юридичні документи, застосовувати способи тлумачення; вміти аналізувати правові системи світу; розрізняти форми реалізації правових норм; володіти навичками самопідготовки та аналітичного мислення.

5. Результати навчання за дисципліною:

Результат навчання (1 - знати; 2 - вміти; 3 - комунікація; 4 - автономність та відповідальність)		Форми (та/або методи і технології) викладання і навчання	Методи оцінювання та пороговий критерій оцінювання (за необхідності)	Відсоток у підсумковій оцінці з дисципліни
Код	Результат навчання			
1.1.	<i>Знати:</i> предмет, функції та методологію курсу “Теорія права”, її місце в системі юридичних наук.	<i>Лекції, семінарські заняття, самостійна робота</i>	<i>Опитування, тестування, модульна контрольна робота, іспит</i>	10%
1.2.	<i>Знати:</i> періодизацію історії правової та державницької думки, характеристику кожного з етапів, особливості сучасного стану розвитку уявлень про державно-правові явища.	<i>Лекція, семінарське заняття, самостійна робота студента</i>	<i>Експрес опитування, тестування, модульна контрольна робота, іспит</i>	10%
1.3.	<i>Знати:</i> сутність, природу, функції та структуру державно-правових категорій.	<i>Лекція, семінарське заняття, самостійна робота студента</i>	<i>Експрес опитування, тестування, доповіді, наукова робота, модульна контрольна робота, іспит</i>	10%
1.4.	<i>Знати:</i> динаміку становлення і розвитку правової соціальної держави та громадянського суспільства.	<i>Лекція, семінарське заняття, самостійна робота студента</i>	<i>Експрес опитування, тестування, модульна контрольна робота, колоквіум, іспит</i>	10%
1.5.	<i>Знати:</i> відмінності державної влади від суспільної та норм права від засобів соціального регулювання.	<i>Лекція, семінарське заняття, самостійна робота студента</i>	<i>Експрес опитування, тестування, доповіді, наукова робота, модульна контрольна робота, колоквіум, іспит</i>	10%
2.1.	<i>Вміти:</i> аналізувати держави за їх формою та право як системне явище.	<i>Лекція, семінарське заняття, самостійна робота студента</i>	<i>Експрес опитування, тестування, модульна контрольна робота, колоквіум,</i>	10%
2.2.	<i>Вміти:</i> використовувати отримані знання для подальшого поглибленого вивчення юридичних навчальних дисциплін;	<i>Семінарське заняття, самостійна робота студента</i>	<i>експрес опитування, колоквіум</i>	10%
2.3.	<i>Вміти:</i> застосувати правові норми та	<i>Семінарське заняття,</i>	<i>експрес</i>	10%

	готувати нормативні документи.	самостійна робота студента	опитування, доповідь, наукова робота, колоквіум	
3.1.	Вільно володіти письмовою та усною державною мовою, правильно вживаючи правничу термінологію. Грамотно і точно формулювати та висловлювати свої позиції, належним чином їх обґрунтовувати та брати участь в аргументованій професійній дискусії.	Лекція, семінарське заняття, самостійна робота студента	Експрес опитування, тестування, модульна контрольна робота, колоквіум,	10%
3.2.	Аналізувати інформацію з першоджерел, оцінювати її з точки зору наступності та новизни, використовувати сучасні інформаційні технології і бази даних при характеристиці еволюції поглядів на державно-правові явища. Брати участь в обговореннях дискусійних питань, формулювати висновки, висловлювати та обґрунтовувати свою точку щодо питань, які виносяться на розгляд.	Семінарське заняття, самостійна робота студента	Експрес опитування, тестування, модульна контрольна робота, колоквіум,	10%

6. Співвідношення результатів навчання дисципліни із програмними результатами навчання

Результати навчання дисципліни (код)	1.1	1.2	1.3	1.4	1.5	2.1	2.2	2.3	3.1.	3.2.
Програмні результати навчання (назва)										
Програмні результати навчання (Освітня програма «Право». Спеціальність 081 «Право»). Перший (бакалаврський) рівень.										
ПРН 2 Здійснювати аналіз суспільних процесів у контексті аналізованої проблеми і демонструвати власне бачення шляхів її розв'язання.	+	+		+	+	+	+	+		+
ПРН 4 Формулювати власні обґрунтовані судження на основі аналізу відомої проблеми.		+		+		+	+		+	+
ПРН 13 Пояснювати характер певних подій та процесів з розумінням професійного та суспільного контексту.	+		+		+		+	+	+	+
Програмні результати навчання додаткові (Стандарт Вищої освіти України. Спеціальність 081 «Право»). Перший (бакалаврський) рівень.										
ПРН 5 Давати короткий висновок щодо окремих фактичних обставин (даних) з достатньою обґрунтованістю.			+		+		+	+	+	+
ПРН 8 Використовувати різноманітні інформаційні джерела для повного та		+	+	+		+		+		

всебічного встановлення певних обставин.										
ПРН 12 Доносити до респондента матеріал з певної проблематики доступно і зрозуміло.	+	+		+		+		+	+	+

7.1 Форми оцінювання студентів

- семестрові форми оцінювання:

1. експрес опитування – від 2 до 3 балів;
2. колоквиум – від 1 до 5 балів;
3. доповіді та наукові публікації – від 1 до 3 балів;
4. тестування (з набору суджень вибрати вірні) – від 1 до 3 балів;
5. модульні контрольні роботи – від 1 до 5 балів за кожну (всього: від 6 до 12 балів);
6. проміжний контроль (підсумкова контрольна робота) – 2 до 5 балів.

Мінімальний бал, який має бути отриманий студентом за відповідними формами оцінювання за перший семестр складає 24 бали та за другий семестр складає 24 бали. Максимальний бал, який може бути отриманий студентом за перший семестр складає 40 балів та за другий семестр – 40 балів.

- підсумкові оцінювання:

Перший семестр – письмовий іспит.

	ЗМ1	ЗМ2	іспит	Підсумкова оцінка
Мінімум	12	12	36	60
Максимум	20	20	60	100

Другий семестр – письмовий іспит.

	ЗМ3	ЗМ4+ЗМ5	іспит	Підсумкова оцінка
Мінімум	12	12	36	60
Максимум	20	20	60	100

Максимальна підсумкова оцінка за цю дисципліну за перший семестр може становити 100 балів і за другий семестр – 100 балів. Студент може отримати на іспиті як за перший, так і за другий семестр максимально 60 балів, до яких додаються бали, отримані студентом під час семінарських занять протягом відповідного семестру, і така сума балів не може бути меншою за 60 балів.

Для отримання позитивної оцінки за результатами складання іспиту оцінка за іспитову роботу не може бути меншою 36 балів. У випадку коли студент на іспиті набрав менше 36 балів, останні не додаються до семестрової оцінки (незалежно від кількості балів, отриманих під час семестру), у відомості в колонці «бали за іспит» ставиться «0», а в колонку «результуюча оцінка» переноситься лише кількість балів, отриманих під час семестру.

Загальна підсумкова оцінка з дисципліни проставляється за результатами складання іспиту в другому семестрі.

7.2 Організація оцінювання:

Види поточного контролю обираються викладачем, який веде семінарські заняття, за погодженням з лектором та у відповідності з даною програмою. Видами поточного контролю можуть бути: експрес опитування, колоквиум, доповідь, наукова робота, тестування (з набору суджень вибрати вірні), модульні контрольні роботи, проміжний контроль (підсумкова контрольна робота).

При поточному контролі під час семінарських занять оцінці підлягають: рівень знань, продемонстрований студентом у відповіді, активність при обговоренні питань семінарського заняття, систематичність роботи на заняттях, результати виконання домашніх завдань.

Викладач, який проводить семінарські заняття, виставляє у визначений термін кількість набраних з поточного контролю балів і заносить їх у відповідні документи обліку успішності студентів. У випадку відсутності студента на семінарському занятті з поважних причин, він може відпрацювати пропущене заняття в позааудиторний час (час консультацій викладача), шляхом усного опитування, тестування. За результатами відпрацювання пропущеного заняття з поважних причин викладачем нараховуються бали. За невідпрацьовані заняття бали не нараховуються.

Дисципліна викладається у двох семестрах (ЗМ 1 та ЗМ 2 – перший семестр; ЗМ 3, ЗМ 4 та ЗМ 5 – другий семестр). За 10 робочих днів до початку періоду складання заліків у кожному з семестрів викладач, який веде семінарські заняття, припиняє приймати відпрацювання. Заняття пропущені та не відпрацьовані студентом у першому семестрі не допускаються до відпрацювання в другому семестрі.

Викладач, який проводить семінарські заняття, має право звернутись до директора Інституту права про не допуск до підсумкового оцінювання студента, якщо під час семестру він не досяг мінімального порогового рівня оцінки (24 бали) тих результатів навчання, які не можуть бути оцінені під час підсумкового контролю. Про недопуск студента до підсумкового оцінювання викладач має подати в деканат Інституту права подання з графіком можливих відпрацювань не пізніше, ніж за 10 робочих днів до початку періоду складання заліків. Для студентів, які упродовж навчання протягом семестру не досягли мінімального порогового рівня оцінки (24 бали) і, як результат, не допущені до складання підсумкової форми контролю (іспит), проводяться відпрацювання у формі, яка передбачена робочою програмою, максимальна оцінка за які не може перевищувати кількості балів, що дорівнює різниці між мінімальним пороговим рівнем оцінки (24 бали) та фактичною кількістю балів, що отримані студентом за всіма формами поточного контролю;

Якщо студент за підсумком відпрацювань не досяг мінімального порогового рівня оцінки (24 бали), викладач, який веде семінарські заняття і приймав відпрацювання, звертається до директора Інституту права з поданням в якому фіксує невиконанням студентом індивідуального навчального плану.

7.3 Шкала відповідності оцінок

Відмінно / Excellent	90-100
Добре / Good	75-89
Задовільно / Satisfactory	60-74
Незадовільно / Fail	0-59

8. Структура навчальної дисципліни. Тематичний план лекцій, семінарських занять та самостійної роботи

Назва теми	Кількість годин		
	Лекції	Семінарські заняття	Самостійна Робота
Змістовий модуль 1. Теорія права як наукова і навчальна дисципліна. Поняття держави.			
Тема 1. Місце теорії права в системі юридичних наук	4	2	6
Тема 2. Методологія вивчення держави і права	2	2	4
Тема 3. Причини і теорії походження держави	2	2	4
Тема 4. Поняття та сутність держави	4	2	6
Модульна контрольна робота 1	-		-
Змістовий модуль 2. Функціонування та вдосконалення держави			
Тема 5. Форма держави	4	2	4
Тема 6. Функції держави	4	2	6
Тема 7. Механізм держави	4	2	8
Тема 8. Держава і правовий статус людини	2	2	4
Тема 9. Правова соціальна держава	4	2	8
Тема 10. Політична система суспільства	4	2	4
Тема 11. Сучасні концепції держави	4	2	8
Модульна контрольна робота 2	-	2	-
Змістовий модуль 3. Право та соціальне регулювання			
Тема 12. Соціальне регулювання	4	2	8
Тема 13. Сутність і соціальна цінність права	4	2	4
Тема 14. Праворозуміння	4	2	6
Модульна контрольна робота 3	-	2	-
Змістовий модуль 4. Дія права			
Тема 15. Форма (джерела права)	4	2	8
Тема 16. Норма права	4	2	4
Тема 17. Система права і законодавства	4	2	4
Тема 18. Правовідносини	6	2	8
Модульна контрольна робота 4	-		-
Змістовий модуль 5. Реалізація права			
Тема 19. Реалізація права	4	4	6
Тема 20. Тлумачення права	4	2	-
Тема 21. Правосвідомість та правова культура	4	2	4
Тема 22. Юридична відповідальність	4	2	4
Тема 23. Законність та правопорядок	2	2	8
Тема 24. Правова система			
<i>Всього</i>	88	60	152

Загальний обсяг 300 год., в тому числі:

Лекцій – **88 год.**

Семінари – **60 год.**

Самостійна робота – **152 год.**

9. Рекомендовані джерела:

1. Загальна теорія держави і права: (основні поняття, категорії, правові конструкції та наукові концепції): навч. посібник / За ред. О.В. Зайчука, Н.М. Оніщенко, К.: Юрінком Інтер, 2016. 400 с.
2. Загальна теорія держави і права / За ред. М.В. Цвіка та О.В. Петришина. Х.: Право, 2009. 584 с.
3. Загальнотеоретичне правознавство, верховенство права та Україна: Збірник наук. статей. Київ: Дух і Літера, 2013.
4. Кельман М.С., Мурашин О.Г., Хома Ю.М. Загальна теорія держави і права: підручник. Львів: Новий світ, 2000. 2018. 584 с.
5. Лук'янов Д.В., Погребняк С.П., Смородинський В.С. Теорія держави і права: посібник. Х.: Право, 2018. 196 с.
6. Луць Л.А. Загальна теорія держави та права: Навчально-методичний посібник. К.: Атіка, 2010. 412 с.
7. Мала енциклопедія теорії держави і права. Київ: Кондор, 2012. 368 с.
8. Методологія та інноватика загальнотеоретичної юриспруденції: монографія. Одеса: Фенікс, 2019. 420 с.
9. Нерсисянц В.С. Общая теория государства и права: Акад. курс: в 3-х томах. М.: Норма, 2007. 816 с.
10. Общая теория права / С.Г. Дроб'язко, В.С. Козлов. Мн.: Амалфея, 2005. 464 с.
11. Ромашов Р.А. Теория государства и права. СПб: Питер, 2010. 304 с.
12. Теорія держави і права, Бостан С.К., Гусарев С.Д., Пархоментко Н.М. К.: ВЦ «Академія», 2013. 348 с.
13. Теорія права / За ред. С.В. Бобровник. К.: Юрінком Інтер, 2019. 940 с.
14. Теорія держави і права: підр. / Петришин О.В., Погребняк С.П. Х.: Право, 2014. 368 с.
15. Попович В.М. Теорія держави і права: концепція, праксеологія та методологія розвитку: монографія. К.: Юрінком Інтер, 2015. 284 с.
16. Поляков А. В. Общая теория права: Феноменолого-коммуникативный подход: Курс лекций. 2-е изд., доп. М.: Юридический центр Пресс, 2003, 845 с.
17. Скакун О. Ф. Теорія держави і права: Підручник / О. Ф. Скакун; Пер. з рос.- 2-е вид,- Х.: Консум, 2005.- 656 с.
18. Скакун О. Ф. Теория государства и права (энциклопедический курс): учебник. - Х.: Эспада, 2007. - 840 с.

Основні:

1. Антологія української юридичної думки: В 6 т. Загальна теорія держави і права, філософія та енциклопедія права./ упорядники: В. Д. Бабкін, І. Б. Усенко, Н. М. Пархоменко. К.: Юридична книга, 2002. 564 с.
2. Артикуца Н. В. Мова права: Навчальний посібник. 2-ге вид., змін, і доп. К.: Стилос, 2004.- 277 с.
3. Белая Л. В. Зміцнення законності як одна з передумов побудови соціально-правової держави // *Держава і право*. Збірник наукових праць. Вип. 15, 2002. - К.: Інститут держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, Вид. Дім "Юридична книга". С. 24-27.
4. Бобровник С. В. Колізійні норми як засіб удосконалення сучасного законодавства // Парламентаризм в Україні: теорія та практика. Матеріали міжнародної науково-практичної конференції. К.: Інститут законодавства Верховної ради України, 2001. С. 497-500.
5. Бобровник С.В. Компромiс i конфлікт: методологічні підходи до дослідження // *Правова держава*, 2009. Вип. 20. С. 110-117.
6. Бошно С. В. Правотворчество: путь от источника к форме права. Лекции. М.: Изд-во РАГС, 2002. 102 с.
7. Бурдяк В. І. Становлення та розвиток соціологічних концепцій права. Навчальний посібник. Чернівці: Рута, 2001. 84 с.
8. Бурмистров В. А. Место и роль правовой культуры в становлении правового

державства. - Симферополь: Таврида, 1996. 190 с.

9. Варич О.Г. Поняття, сутність та види інститутів держави в сучасних умовах її розбудови // *Правова система в Україні в умовах сучасних національних і міжнародних тенденцій*. К.: Кондор, 2012. Вип. 22. С. 199-205.

10. Введение в теорию государственно-правовой организации социальных систем: Монография / Под общ. ред. Е. Б. Кубко, К.: Юринком, 1997, 192 с.

11. Верховенство права як принцип правової системи: проблеми теорії. Монографія. К.: Вид-во «Юридична думка», 2008. 344 с.

12. Власов Ю. Л. Проблеми тлумачення норм права. К.: Інститут держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, 2001. 177 с.

13. Волинка К. Забезпечення прав і свобод особи в Україні: теоретичні і практичні аспекти // *Право України*. 2000. 11. С. 30-33.

14. Вопленко Н. Н. Реализация права. Учебное пособие. Волгоград: Изд-во Волгоградского гос-ого ун-та, 2001. - 46 с.

15. Гармонізація національних правових систем з правом ЄС, К: Слово, 2005, 320 с.

16. Гнатущенко Ю. Правові відносини та їх місце в механізмі правового регулювання // *Юридична Україна*. К., 2007. 12. С.10-14.

17. Гринюк Р. Ф. Правова культура і її роль у становленні та розвитку правової держави ІІ Держава і право. Збірник наукових праць. Вип. 20, 2002. - К\: Інститут держави і права ім. В.М. Корецького НАН України, Спілка юристів України, Вид. Дім "Юридична книга". - С. 31-39.

18. Давид Р. Основные правовые системы современности / Р. Давид, К. Жоффре-Спинози; Пер. с фр. В. А. Туманова,- М.: Медунар. отношения, 1999. 400 с.

19. Дзейко Ж.О. Законодавча техніка в Україні: історико-теоретичне дослідження. К.: Вид-во полігр. Центр «Київський університет», 2007. 360 с.

20. Демків Р. Форма (джерело) права: проблеми розуміння/ Р.Демків // *Підприємництво, господарство і право*. К.: Ін Юре, 2007,- 6,- С.118-121.

21. Денисенко В. В. Коллизии правовых актов: сущность и разрешение / В.В.Денисенко // *Правоведение*,- Москва, 2007,- 3,- С.28-33.

22. Загальна теорія держави і права: Підручник ІІ За ред. проф. М. В. Цвіка, доц. В. Д. Ткаченка, проф. О. В. Петришина, Х.: Право, 2002.- 432 с.

23. Дія права: інтегративний аспект: монографія. К.: Юрид. думка, 2010. 360 с.

24. Завальнюк В.В. Антропологізація права: традиції та сучасність: монографія. Одеса: «Юридична література». 348 с.

25. Загальна теорія держави і права: (основні поняття, категорії, правові конструкції та наукові концепції): навч. посібник/ За ред. О. В. Зайчука, Н. М. Онїщенко. К.: Юрінком Інтер, 2008.- 400 с.

26. Зайчук О., Онїщенко Н. Правові системи сучасності та тенденції їх розвитку // *Право України*. 2002. № 11. С. 23-26.

27. Зайчук О., Онїщенко Н. Середовище права та формування правових систем сучасності // *Право України*. 2003. № 12. С. 37-40.

28. Законність: теоретико-правові проблеми дослідження та впровадження. К.: ЮСТІНІАН, 2004. 216 с.

29. Іваненко О. Державно-примусова форма реалізації юридичної відповідальності: окремі питання / О. Іваненко // *Право України*, 2006. 6. С. 29-33.

30. Кагадій М. Поняття та елементи правової системи // *Право України*, 2004, 12, С. 32-36.

31. Керимов Д.А. Методологія права: предмет, функції, проблеми філософії права. М.: Аванта, 2000. 559 с.

32. Калініченко О. Теоретико-правові ідеї захисту прав, свобод та обов'язків людини і громадянина// *Право України*. -2005. - №5. - С. 21-24.

33. Колодій А. М. Принципи права України. Монографія. К.: Юрінком Інтер, 1998. -187 с.

34. Кашкин С. Ю. Смена цивилизаций и конституция: формирование ее глобального идеала И Государство и право. - 1992. - № 11. - С. 20-25.

35. Козюбра М.І. Праворозуміння: поняття, типи та рівні // *Право України*, 2010. №4. С. 10-21.

36. Козюбра М.І. Верховенство права: українські реалії та перспективи // *Право України*.

2010. №3. С. 5-12.

37. Кельман М. С, Мурашин О. Г. Загальна теорія держави і права: Підручник. К.: Кондор, 2006. -477 с.

38. Кикоть Г. Проблема класифікації юридичних фактів у сучасній теорії права // *Право України*. 2003. № 7. С. 29-33.

39. Кожевников С. Н. Правомерное поведение и правонарушения. Сущность и содержание. Учебно-методическое пособие по курсу «Общая теория права». Нижний Новгород: ООО «Общество», 2001. 71 с.

40. Кондратьев Р., Гернего О. Принципи права та їх роль у регулюванні суспільних відносин // *Право України*. 2000. №2. С. 40-44.

41. Корнута Р. Вітчизняні погляди на структуру норми права // *Право України*, 2007. С.19-21.

42. Косарев А. И. Вариантность развития в истории досоциалистических типов права // *Советское государство во и право*. 1986. №5. С. 34-38.

43. Лейст О. Э. Сущность права. Проблемы теории и философии права. - М.: «Зерцало», 2008. 452 с.

44. Лисенков С. Л. Тлумачення (інтерпритація) норм права: причини необхідності, види та способи // *Законодавство України*. Науково-практичні коментарі. 2006. С.3-9.

45. Луць Л.А. Структура правової системи суспільства: загальнотеоретичні аспекти // *Право України*. 2002. № 12. С. 7-10.

46. Майстренко О. В. Роль тлумачень та роз'яснень законодавства // *Бюлетень Міністерства юстиції України*. 2007. С.110- 118.

47. Макаренко Л. О. Реалізація правових приписів: загальнотеоретичні проблеми // *Держава і право*. Збірник наукових праць. Вип. 5, 2000. - К.: Інститут держави і права ім. В.М. Корецького НАН України, Спілка юристів України, Вид. Дім "Юридична книга". - С. 3-9.

48. Малишев Б.В., Москалюк О.В. Застосування норм права: Навч. посібн. К.: Реферат, 2010. 260 с.

49. Малишев Б.В. Правова система (телеологічний вимір): монографія. К.: ВД Дакар, 2012. 363 с.

50. Макаренко Л. О. Формування правової культури особи // *Часопис Київського університету права*. К.: Ін-т держави і права ім. В.М. Корецького, 2005. С. 21-26.

51. Маличок К. Формування правосвідомості українців на етапі демократизації України // *Підприємництво, господарство і право*. К.: Ін Юре, 2007, С. 121-122.

52. Малько А. В. Стимулы и ограничения в праве: Монография / Л. В. Малько,- 2-е изд., перераб. и доп.- М.: Юрист, 2004.- 250 с

53. Манько Д. Правоприменение в механизме действия права / Д.Манько, И.Гловнюк // *Юридический вестник*, - Одесса: Юридична література, 2005. 3.С. 62-66.

54. Мартинюк Т. Розвиток поняття правосвідомості в період трансформації українського суспільства // *Право України*. 2007, 2. С. 26-31.

55. Марченко М. Н. Источники права: Учебное пособие / М. Н. Марченко,- М: Проспект, 2005.- 760 с.

56. Марченко М. Н. Проблемы теории государства и права: учеб. - М.: ТК Велби, 2005. - 768 с.

57. Мельник О. М. Правове регулювання та шляхи підвищення його ефективності / Дне... канд. юрид. наук: 12.00.01 К., 2004.

58. Методологія в праві: монографія. К.: Грамота, 2017. 658 с.

59. Михайлович Д. М. Толкование закона. - Х.: Изд-во ун-та внутренних дел, 2004. - 198 с.

60. Мідзяновська В. Судовий прецедент: структура, види // *Право України*.- 2006 - 6.- С. 119-123.

61. Морозова Л. А. Теория государства и права / Л. А. Морозова,- М.: Юрист, 2002,-414 с.

62. Николина К.В. Юридична процедура як основа розвитку правової системи та державності в Україні // *Правова система України в умовах сучасних національних і міжнародних тенденцій розбудови державності*. К.: Кондор, 2012. С. 123-142.

63. Мурашова С. А. Проблемные аспекты современного правопонимания. История государства и права. М.: Юрист, 2003, 6, С.11-12.

64. Наливайко О. І. Функції права: поняття, класифікація, генезис // *Часопис Київського університету права*. К.: Ін-т держави і права ім. В.М. Корецького, 2004. С. 13-18.
65. Новікова М. Юридичний компроміс як додатковий метод правового регулювання / М. Новікова // *Право України*, - 2006.- 9,- с. 34-38.
66. Оборотов Ю. М. Традиції та новації в правовому розвитку: загальнотеоретичні аспекти. - Од.: Юрид. літ., 2001. 157 с.
67. Общая теория государства и права: Академический курс в 3-х томах. Т. 1-3 / Отв. ред. проф. М. Н. Марченко.- Изд. 2-е, перераб. и доп. М.: ИКД"Зерцало-М", 2002.
68. Оніщенко Н. М., Лоцихін О. М. Функції права: значення, сутність, система / *Часопис Київського університету права*. 2004. №2. С. 9-13.
69. Оніщенко Н.М. Соціальний вимір правової системи: реалії та перспективи. К.: *Юридична думка*, 2011. 176 с.
70. Оніщенко Н.М. Правова система: проблеми теорії. К., ІДП ім. В.М. Корецького НАН України, 2002. 352 с.
71. Оніщенко І. М. Система права та система законодавства: співвідношення та перспективи розвитку // *Держава і право*. Збірник наукових праць. Вип. 15, 2002. - К.: Інститут держави і права ім. В.М. Корецького НАН України, С. 8-16.
72. Пархоменко Н.М. Джерел права: проблеми теорії та методології: Монографія. К.: *Юридична думка*, 2008. 336 с.
73. Пархоменко Н. М. Джерела та форми права як категорії права: до постановки проблеми / Н. М.Пархоменко // *Часопис Київського університету права*.- К.: Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького, 2006.- 4.- С.16-20.
74. Пархоменко Н. М. Система джерел права: ознаки, властивості та // *Часопис Київського університету права*, - К.: Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького, 2007, С.8-12.
75. Петровіч С. І. Психологічна школа права: зміст, значення та вплив на формування юридичної психології // *Держава і право*. Збірник наукових праць. Вип. 8, 2000. - К.: Інститут держави і права ім. В.М. Корецького НАН України, Спілка юристів України, Вид. Дім "Юридична книга". С. 41-48.
76. Петровіч С. І. Соціологічна школа права: багатоманітність концепцій та їх роль у забезпеченні ефективності правових досліджень // *Держава і право*. Збірник наукових праць. Вип. 7, 2000. - К.: Інститут держави і права ім. В. М. Корецького НАН України. С. 49-58.
77. Петровіч С.І. Генезис вітчизняного праворозуміння // *Держава і право*. Збірник наукових праць. Вип. 6, 2000. - К.: Інститут держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, С. 10-18.
78. Погребняк С.П. Основні принципи права: монографія. Х.: *Право*, 2008. 240 с. *Вісник Академії правових наук*, 2008. №4. С. 13-21.
79. Принцип рівності у праві: теорія і практика: Монографія. К.: Вид-во «Юридична думка», 2014. 380 с.
80. Плавич В. Проблеми сучасного праворозуміння. *Юридична Україна*, К.: Юрінком Інтер, 2004, С. 4-9.
81. Принципы юридической ответственности . 2001.-202 с.
82. Проблеми формування національної правової культури // М. К. Подберезький, М.П.Васильєва, А. К. Яковенко. Х.: ТОВ «ЕДЕНА» 2003. 168 с.
83. Протасов В. Н. Теория права и государства. Проблемы теории права и государства: 2-е изд., перераб. и доп. М.: Юрайт-М 2001. 346 с.
84. Рабінович П. М. Основні права людини: поняття, класифікація, тенденції // *Український часопис прав людини*. 1995. №1. С. 14-22.
85. Рабінович П. Сутність праворозуміння // *Право України*, 2007, С. 3-7.
86. Рабінович П. Сучасне європейське праворозуміння // *Право України*, 2006, 3. С. 4-6.
87. Рассолов М. М. Проблемы теории государства и права: Учеб. пособ. для студ. / М. М. Рассолов. М: ЮНИТИ-ДАНА: Закон и право, 2007, 431 с.
88. Рожкова Л. П. Принципы и методы типологии государства и права. Саратов. 1984. - 194 с.
89. Самохвалов В. В. Законність: основні аспекти та сфери прояву // *Держава і право*. Збірник наукових праць. Вип. 11, 2001. К.: Інститут держави і права ім. В.М. Корецького НАН

України, С. 44-50.

90. Селіванов В Діденко Н. Правова природа регулювання суспільних відносин // *Право України*. 2000. № 10. С. 10-20.

91. Соколенко Ю. Поняття культурних прав і свобод людини і громадянина // *Право України*. 2005. №2. С. 27-32.

92. Теория государства и права: Учеб. для вузов/ Под ред. проф. В. М. Корельского и проф. В. Д. Перевалова.- М.: НОРМА, 2003,- 616 с.

93. Теория государства и права: Хрестоматия: В 2-х т. Г. 1-2 / Авт.- сост.. В. В. Лазарев, С. В. Липень.- М.: Юристь, 2001.

94. Тимошенко В. І Правіомірна поведінка особи як показник стабільності суспільства // *Бюлетень Міністерства юстиції України*. - К., 2006. - 11. - С. 42-49.

95. Тодыка Ю. И. Толкование Конституции и законов Украины: теория и практика. Х.: Факт, 2003. - 328 с.

96. Ушаков А. А. О понятии исторического типа государства и права // *Правоведение*. 1983. -№ 5. С. 23-26.

97. Фулей Г. Загальнолюдські (загальноцивілізаційні) принципи права: деякі теоретичні аспекти // *Право України*. - 2003. - № 7. - С. 24-29.

98. Червонюк В. И. Теория государства и права: Учебник. М.: ИНФРА-М, 2006. 704 с.

99. Черданцев А. Ф. Теория государства и права: Учебник для вузов. М.: Юрайт-М, 2001. 432 с.

100. Черданцев А. Ф. Толкование права и договора: Учебное пособие для вузов / А. Ф. Черданцев, М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2003, 381 с.

101. Ющик О. І. Теоретичні основи законодавчого процесу. Монографія. К.: Парламентське видавництво, 2004. -519 с.

102. Шевченко А.Є., Старостюк А.В. Теорія держави і права: навч. посібн. Вінниця, ТОВ «Нілан-ЛТД», 2017. 270 с.

Додаткові:

Перелік інтернет-посилань:

1. Бабкін В. Д. Філософія права та загальна теорія держави і права: проблеми взаємодії [Електронний ресурс] // *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова*. Серія 22 : Політичні науки та методика викладання соціально-політичних дисциплін. 2013. Вип. 12. С. 3-8. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nchnpu_022_2013_12_3

2. Жаровська І. М. Сучасна теорія держави і права: традиційність та новаторство підходів [Електронний ресурс] // *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. Юридичні науки. 2016. № 837. С. 252-257. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vnulpurn_2016_837_43

3. Скакун О. Ф. Загальна теорія права і держави: проблематизація та переосмислення метатеорії // *Бюлетень Міністерства юстиції України*. 2012. № 4. С. 27-36. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/bmju_2012_4_6.

4. Теорія держави і права у схемах і визначеннях О. В. Бабкіна, К. Г. Волинка (2004) 144 с. [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://the-law.at.ua/load/juridichna_literatura/teorija_derzhavi_i_prava/teorija_derzhavi_i_prava_u_skhemakh_i_viznachennjakh_o_v_babkina_k_g_volinka_2004_144_s/2-1-0-59

5. Теорія держави та права : навч. посіб. / [Є. В. Білозьоров, В. П. Власенко, О.Б.Горова, А. М. Завальний, Н. В. Заяць та ін.] ; за заг. ред. С. Д. Гусарева, О. Д. Тихомирова. –К. : НАВС, Освіта України, 2017. 320 с. [Електронний ресурс] Режим доступу: https://www.naiuu.kiev.ua/files/kafedru/tdp/navch_pos_tdp.pdf

6. Загальна теорія держави і права: [Підручник для студентів юридичних вищих навчальних закладів] / М. В. Цвік, О. В. Петришин, Л. В. Авраменко та ін.; За ред. д-ра юрид. наук, проф., акад. АПРН України М. В. Цвіка, д-ра юрид. наук, проф., акад. АПРН України О. В. Петришина. Харків: Право, 2009. 584 с. Режим доступу: http://library.nlu.edu.ua/POLN_TEXT/KNIGI_2009/TEorijaDerjav_2009.pdf